

structuren er blijk van geven dat kinderen welkom zijn, wordt ook de individuele beslissing tot ouderschap daardoor beïnvloed.

Gezinnen moeten niet steeds worden gevraagd hun grenzen te verleggen, de grenzen van de ruimte en de tijd die ze voor de opvoeding van hun kinderen en voor hun samenzijn nodig hebben. Gezinnen moeten zelf grenzen kunnen stellen.

Bellah et. al., *Habits of the hearth*. Berkeley, 1985.

Boeykens L. & K. François (eds.), *Familie. Een humanistische benadering*. Brussel, 1994.

Commissie Samenleving- Onderwijs Koning Boudewijnstichting, *De school staat niet alleen*. Brussel/Kapellen, 1994.

Elchardus M., Het einde van een tijdsorde. In: *Samenleving en politiek*, jg.3/1996, nr.5, blz.24-38.

Kerhofs J. et. al., *De versnelde ommekeer*. Tiel, 1992.

Kind en Gezin, *Jaarrapport 1995*.

Lasch C., *Haven in a heartless world. The family besieged*. New York, 1977.

Lauritzen P., *Pursuing parenthood*. Bloomington, 1993.

Qvortrup J., Het kind-zijn als sociaal verschijnsel. In: *Kinderrechtengids*, Gent, 1994.

Raes K., De morele betekenis van het vertoog over de rechten van het kind. In: *Kinderrechtengids*, Gent, 1994.

Raes K., Gezinnen en gezindheden. Ethische dimensies van gezinsrelaties. In: *Mores*, jg.39/1994, nr.3, blz. 87-101.

Raes K., Ouderschap, burgerschap en verantwoordelijkheid. Ruimte voor kinderen buiten school en gezin. In: *Ouderparticipatie*. Ensac, Gent, 1994, blz.4-19

Zelizer V., *Pricing the priceless child. The changing social value of children*. New York, 1981.

Kinderrechten in het beleid door Kathy Lindekens - 24 juli '96

Op 20 november 1989 werd in New York door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het 'Verdrag voor de rechten van het kind' aangenomen. Begin 1992 werd dit verdrag door ons land geratificeerd. Het wordt algemeen beschouwd als een belangrijke stap voorwaarts in de erkenning van een volwaardige maatschappelijke positie van kinderen.

Het belang van kinderen

De slogans 'kinderen zijn de dragers van de maatschappij van morgen' of 'investeren in kin-

deren is investeren in de toekomst' gaan voorbij aan het recht dat kinderen hebben om de kindertijd als volwaardig te ervaren en hem niet te moeten ondergaan als een wachtkamer tot de wereld van de volwassenen, de 'echte' wereld. De kindertijd is een levensperiode die op zichzelf moet bekeken worden en waarbinnen kinderen evenwaardig en respectvol behandeld moeten worden door de ouders en door heel de samenleving. Kinderen confronteren ons door hun manier van reageren, hun openheid en directheid steeds opnieuw met wezenlijke menselijke waarden als eerlijkheid, wederkerigheid, nieuwsgierigheid, creativiteit en emotionaliteit.

Politieke aandacht voor kinderen

Volgens het 'Verdrag voor de rechten van het kind' moeten de lidstaten de kinderen en de volwassenen voortdurend informeren over de inhoud van het Verdrag, in alle talen, ook in de taal van het kind. Deze informatie moet regelmatig gegeven worden (er komen steeds nieuwe groepen voor in aanmerking) via de media, in de opleidingen van mensen die met kinderen omgaan en in de scholen via mensenrechteneducatie. Voor de scholen ligt hier een belangrijke taak. Zij zouden kennis over de rechten van het kind uitdrukkelijk in de eindtermen moeten opnemen en ook in de eindtermen moeten realiseren.

'Het hoogste belang van het kind' vormt de leidraad voor het VN-verdrag. Dat betekent in principe dat bij ieder besluit zou moeten onderzocht worden welke de gevolgen ervan zijn voor kinderen. Dat gebeurt nu niet. Ik constateer dat thema's die betrekking hebben op kinderen weinig voorkomen op de politieke agenda, dat er geen specifieke aandacht voor hen opgeëist wordt. Kinderen worden letterlijk over het hoofd gezien, behalve in situaties die grote emoties oproepen, zoals kidnapping, pedofilie, verdwijningen.

Kinderen dromen nog en kennen nog niet voldoende de draagkracht van problemen en van beslissingen, maar zij hebben vaak wel een gezondere kijk op wat ons mensenras ontsiert. Politici zouden er beter aan doen wat vaker naar kinderwijsheid te luisteren. Of zijn zij bang om geconfronteerd te worden met hun eigen geweten?

We weten zeer weinig over kinderen. De in-

formatie die we over kinderen hebben is fragmentair. Ze houdt enkel die gegevens in die vanuit het gezichtspunt van de volwassenen belangrijk geacht worden: kinderen in relatie tot het gezin, de schoolgemeenschap, de sportvereniging. Gegevens over kinderen als sociologische groep, over hun specifieke beleving, hun verlangens, hun verwachtingen, vinden we slechts in enkele publikaties terug.

Knelpunten

Hieronder som ik een aantal knelpunten op.

Knelpunt 1: schending van het recht op integriteit. De grofste schending van het recht op integriteit, op eigenheid komt tot uiting in mishandeling, verwaarlozing en misbruik van kinderen. Deze problemen nemen toe - de hulpaanvragen stijgen althans dramatisch, zodat de hulpverleners de vragen niet meer aankunnen. De schendingen van het recht op integriteit en eigenheid zijn een uitvloeisel van de ongelijkwaardige verhouding tussen volwassenen en kinderen, die voorkomt uit de veronderstelling dat de mening en de wil van volwassenen belangrijker is dan die van kinderen. Tot een verandering van die mentaliteit kunnen we bijdragen door kinderen meer aandacht te geven, ze te informeren over de rechten die ze hebben, ze te betrekken bij wat er in de wereld gebeurt en bij beslissingen die er genomen worden. Door de belangen van kinderen te behartigen, door ze een stem te geven. Wie zijn stem kan laten horen, krijgt meer macht en wordt weerbaarder.

Tot een verandering van die mentaliteit kan ook de overheid bijdragen door campagnes waarin zij geweld op kinderen veroordeelt en een gelijkwaardige verhouding tussen volwassenen en kinderen propageert.

Knelpunt 2: algemene hulpverlening aan kinderen. De algemene hulpverlening aan kinderen en jongeren loopt vast en zit scheef. De aandacht voor kinderen en jongeren in de algemene of eerstelijns hulpverlening is beperkt. De voorzieningen zijn meestal uitgebouwd in de volwassenhulpverlening, met uitzondering van de Jongeren Advies Centra, de Kindertelefoons en enkele Kinderrechtswinkels. Kinderen en jongeren kunnen er onvoldoende terecht voor eerste hulp

en worden bijgevolg doorverwezen naar meer ingrijpende voorzieningen als instellingen of gezinsplaatsingen. Het aanbod kan de stijgende vraag niet volgen.

De hulpverlening aan kinderen en jongeren moet in haar totaliteit onderzocht worden. Kinderen en jongeren hebben recht op aangepaste hulp. Dat zijn wij hen verplicht. Zij leven in een maatschappij die wij gemaakt hebben.

Parallel aan dit onderzoek moeten we de maatschappelijke discussie aandurven over vragen als "Waarom stijgen de problemen bij jongeren? Welke plaats krijgen jongeren in onze maatschappij?"

Knelpunt 3: ouderlijke verantwoordelijkheid en tijd voor kinderen. Kinderen hebben recht op aandacht van hun ouders. Ouders hebben recht op tijd voor hun kinderen. Ouders hebben nog nooit zoveel uren buitenshuis gewerkt. De Koning Boudewijnstichting berekende in 1994 dat meer dan 60% van de kinderen jonger dan 12 jaar opgroeit in gezinnen waar vader en moeder samen tussen de 62 en 66 uren per week buitenshuis werken. De bedrijfscultuur is nog gebaseerd op de vroegere gezinsstructuur waar de vader vele uren werkte en de moeder voor de kinderen zorgde. Het bedrijfsleven zal zich moeten aanpassen aan het nieuwe arbeidstype: naast de beroepsarbeid moet iedereen ook andere maatschappelijke verantwoordelijkheden en lasten kunnen dragen, namelijk de zorg voor familieleden en de opvoeding van kinderen. Ook de arbeidstijd en de schooltijd zijn onvoldoende op elkaar afgestemd.

Permanente belangenbehartiging

Naast die prangende knelpunten is er het feit dat kinderen en jongeren ook op andere vlakken niet ernstig genomen worden. Denken we maar aan het gebrek aan inspraak. Ga maar eens na hoe weinig kinderen of de belangen van kinderen betrokken zijn bij het verkeersbeleid, hoewel zij de eerste slachtoffers zijn van de verkeersonveiligheid. Of bedenk maar eens hoe weinig planologen of urbanisten rekening houden met het feit dat open ruimten, speelpleinen, veilige brede voetpaden van levensbelang zijn voor kinderen en jongeren.

De bevoegdheid voor kinderen of voor mate-

ries die met kinderen te maken hebben, zijn nu verspreid over vele sectoren en over verschillende beleidsniveaus: federaal, de verschillende gemeenschappen en gewesten. De versnippering van dit bevoegdheidsdomein en van de financiële middelen maakt een geïntegreerd en doordacht beleid voor kinderen en daarom ook de toepassing van het Verdrag zeer moeilijk.

Daarom werd in de Commissie Welzijn en Gezondheid van het Vlaams Parlement een voorstel van decreet betreffende de oprichting van een kinderombudsdienst ingediend, onder meer geïnspireerd op het Noorse voorbeeld. Die onafhankelijke en voor kinderen gemakkelijk toegankelijke ombudsdienst moet erover waken dat de behoeften, belangen en rechten van kinderen de nodige aandacht zullen krijgen op alle domeinen.

Een geo-politiek sociaal contract
door Eugeen Verhellen - 24 juli '96

Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) is bijna universeel geratificeerd. Dat is uniek in de geschiedenis van de mensenrechten-instrumenten. In België is het Verdrag sedert 1992 van kracht.

Onmiskienbaar gaat met de ratificatie heel wat retoriek en lippendienst gepaard. Toch is een nooit geziene beweging op gang gekomen die zich aan het organiseren is om het IVRK ook daadwerkelijk universeel te (laten) implementeren.

De discussie over kinderrechten is nog lang niet afgerond. De diverse actoren die zich inzetten voor een kwaliteitsverbetering van de democratie, zouden uit een verdergezet debat consequenties kunnen trekken voor hun actie. Met de stellingen hieronder wil ik daaraan bijdragen.

Stelling 1. Het IVRK kwam niet uit de lucht

vallen. Het is het gevolg van een actieve periode van discussie, onderzoek, lobbying... van wat genoemd wordt de kinderrechtenbeweging, als deel van de nieuwe sociale bewegingen. Voornamelijk vier aandachtspunten stonden als motieven centraal: het adultocentrisme, de studie van het kind, het mensenrechtendiscours (ontologie) en de historisch-sociale constructie van het kindbeeld. Het blijft van uitermate groot belang die discussie-thema's aan verder en diepgaander onderzoek te onderwerpen.

Stelling 2. De toen gebruikte en nu nog te herkennen strategieën blijven nog steeds relevant en kregen zelfs een wettelijke basis via het IVRK. Het verdient aanbeveling deze (politiek) te versterken. Het betreft: belangenbehartiging, etnografie van kinderen, zelforganisatie van kinderen en netwerkontwikkeling.

Stelling 3. Aangezien het IVRK het kind erkent als drager van (mensen)rechten, is het beleid wettelijk gebonden de rechtsbescherming van kinderen in zijn land te versterken, aan te vullen, zonodig uit te bouwen. Onderzoek suggereert een vijftal, onderling afhankelijke basiskwaliteitsvereisten die een ernstige rechtsbescherming moeten onderbouwen.

1. Men moet rechten hebben.
2. Men moet die rechten kennen.
3. Men moet ze kunnen uitoefenen.
4. Men moet ze desgevallend kunnen afdwingen.
5. Men moet kunnen rekenen op belangenbehartiging.

Stelling 4. Samen met de draaglijn 'duurzame ontwikkeling' geeft het IVRK als geen ander mensenrechten-instrument (gezien de comprehensiviteit, het bindend karakter en de quasi universele ratificatie) aan de overheid en de NGO-wereld een sterke wettelijke basis voor een universeel sociaal contract.